

सप्तवधिरात्रेयः। अश्विनौ (५-९ गर्भस्राविण्युपनिषद्)। अनुष्टुप्, १-३ उष्णिक्, ४ त्रिष्टुप् ।

अश्विनावेह गच्छतं नासत्या मा वि वेनतम्। हंसाविव पततमा सुताँ उप॥ ५.०७८.०१

अश्विनौ- प्राणेशनशक्तिभूतौ । नासत्या- सत्यस्वरूपौ । इह- अत्र । आ गच्छतम् । मा । वि वेनतम्- अकामौ भवतम् । सुतान्- रसानभिलक्ष्य । हंसाविव । उप आ पततम्- उपागच्छतम् ॥१॥

अश्विना हरिणाविव गौराविवानु यवसम्। हंसाविव पततमा सुताँ उप॥ ५.०७८.०२

अश्विना- हे अश्विनौ । यवसम्- धान्यं प्रति । हरिणौ गौरौ इव । हरिणा गौरा मृगविशेषाः । हंसाविव पततमा सुतान् उप ॥२॥

अश्विना वाजिनीवसू जुषेथा यज्ञमिष्ट्यै। हंसाविव पततमा सुताँ उप॥ ५.०७८.०३

अश्विना । वाजिनीवसू- सम्पद्वन्तौ । इष्ट्यै- सदेष्टणाय । यज्ञम् । जुषेथाम्- सेवेथाम् ॥३॥

अत्रिर्यद्वामवरोह ऋबीसमजोहवीन्नाधमानेव योषा।

श्येनस्य चिज्वसा नूतनेनागच्छतमश्विना शंतमेन॥ ५.०७८.०४

यत्- यदा । नाधमाना- याचन्ती । योषा- नारी । इव । अत्रिः- अग्न्युपासकः । वाम्- युवाम् । ऋबीसम्- अग्निम् । अवरोहन्- विमुञ्चन् । अजोहवीत्- आजुहाव । तदा । श्येनस्य । चित्- एव । जवसा- वेगेन । नूतनेन- अभिनवेन । शंतमेन- अतिशयमङ्गलेन । अश्विना- हे अश्विनौ । आगच्छतम् ॥४॥

वि जिहीष्व वनस्पते योनिः सूर्यन्त्या इव। श्रुतं मे अश्विना हवँ सप्तवध्रिं च मुञ्चतम्॥ ५.०७८.०५

सूर्यन्त्याः- प्रसवोन्मुखायाः । योनिः- भगः । इव । वनस्पते- वृक्षेत्याधिभौतिके । भौमभोगेत्याध्यात्मिके । वि जिहीष्व- विवृतो भव । अश्विना- हे अश्विनौ । मे- मम । हवम्-

आह्वानम् । श्रुतम्- शृणुतम् । सप्तवध्रिम्- सप्तभूमिकासु शुष्कं तस्मात् दुःखितम् । च । मुञ्चतम्-
मोचयतम् ॥५॥

भीताय नाधमानाय ऋषये सप्तवध्रये । मायाभिरश्विना युवं वृक्षं सं च वि चाचथः ॥ ५.०७८.०६

भीताय- अश्रद्धाप्रवेशभीताय । नाधमानाय- याचते । सप्तवध्रये- सप्तभूमिकासु शुष्काय तस्मात्
दुःखिताय । ऋषये । मायाभिः- प्रज्ञाभिः । अश्विना- हे अश्विनौ । युवम्- युवाम् । वृक्षम्- तरुं
भौमभोगम् । सम्- सङ्गमयथः । वि च अचथः- विभागं च कुरुथः ॥६॥

यथा वातः पुष्करिणीं समिञ्जयति सर्वतः । एवा ते गर्भं एजतु निरैतु दशमास्यः ॥ ५.०७८.०७

यथा । वातः- वायुः । पुष्करिणीम्- सरोवरम् । सर्वतः । समिञ्जयति- चालयति । एवा- तथा । ते-
तव । गर्भः । एजतु- कम्पताम् । दशमास्यः । निरैतु- निर्गच्छतु ॥७॥

यथा वातो यथा वनं यथा समुद्र एजति । एवा त्वं दशमास्य सहावेहि जरायुणा ॥ ५.०७८.०८

यथा । वातः- वायुः । यथा । वनम्- वनस्पतिगणः । यथा । समुद्रः- अर्णवः । एजति- कम्पते ।
एव- तथा । त्वम् । दशमास्यः । जरायुणा सह । अव इहि- पत ॥८॥

दश मासाञ्छशयानः कुमारो अधि मातरि । निरैतु जीवो अक्षतो जीवो जीवन्त्या अधि ॥ ५.०७८.०९

जीवन्त्याः । जीवः । कुमारः- वत्सः । मातरि- जनन्याम् । अधि । दश मासान् शयानः । अक्षतः-
क्षतिरहितः । निरैतु- निर्गच्छतु ॥९॥